

TYFUSSTATUETTEN 2014

Per Kyrre Reymerts takketale 17. mai 2014 i Longyearbyen kulturhus kl. 19.00

Jeg vil først takke Longyearbyen Lokalstyre for å bli tildelt Tyfusstatuetten. De som har fått den tidligere har alle gjort en meget stor innsats for å fjerne tyfus slik at Svalbard er et godt sted å bo. For meg er det en stor ære å få stå sammen med dem.

Jeg vil også takke alle som har bedt meg fortelle om Svalbards og Longyearbyens historie. Det har vært spurt på vegne av en arbeidsplass, for et arrangement eller til en privat sammenkomst. En spesiell takk vil jeg gi til barnehagene og Longyearbyen skole. Dere har gitt meg de artigste oppdrag.

Jeg må innrømme at det har hendt at jeg har bydd meg frem eller sagt ja før jeg har blitt spurt. Takk til dere alle for den tilliten dere har gitt meg.

Men hva hjelper det å ha publikum og fortellerlyst om det ikke er noe å fortelle? Faghistorikerne gir oss historiens lange linjer og viktige hendelser, men de lokale historiene er like viktige. 17. mai-helgen for 38 år siden kom jeg hit for første gang. Jeg var sendt av Tromsø Museum etter ønske fra museumskomiteen i Longyearbyen for å se om det gamle grisebjøset kunne bruke til museum. Det ble Svalbard Museum og for det har Kjell Mork den største ære. Ikke bare drev han museet frem til det det er i dag, men han så også viktigheten av å kjenne historien til stedet der du bor. De lokale historier viktige og han tok vare på dem i museet.

Den andre store kilden til historien om kulldriften og samfunnet er for meg Store Norske åtte blå bøker. Dette er et storverk der vi finner historiene til de personer og hendelser. De er nødvendige for å kunne gi liv til fortellingene om livet her oppe. Store Norske har også skannet sin store samling historiske fotografier som viser mye av det som er borte.

Folk på Svalbard er meget interessert i den lokale historien. Og dere kan deles i to grupper: de som er nye her og ikke vet noe, og de som har vært her lenge og vet mye. De nye stiller ofte spørsmål vi her har opp ikke har tenkt på. For eksempel spurte en: hvorfor heter det Atomfjella? Undersøkelse i NPs komite for stedsnavn på Svalbard viste at på 50-tallet fikk breer og topper på østsiden av Austfjorden, etter forslag fra engelske geologer, navn med personnavn som Curie, Einstein, Bohr, Plank, Schrödinger. Alle disse forsket på atomkjernen, og da var navnet på hele fjellområdet opplagt: Atomfjella.

Verre var det da en av de som kan mye spurte om hvor stallen til hestene i Gruve 1b lå. Heller ikke det visste jeg. Ingen bygning i Sverdrupbyen var kjent som stall. Svaret fikk jeg hos en gruveveteran; stallen var inne i gruva. Så om jeg har gitt dere noen kunnskaper så har dere sørget for at jeg har fått vite nytt.

Det er spesielt hyggelig å motta Tyfusstatuetten i år. Det er i år 40 år siden Svalbard fikk sin første forskrift for vern av kulturminner, og det var det som gjorde at jeg kom opp hit og fikk arbeide med forvaltning og formidling av Svalbards historie.